

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА, МІСТО ПОСТМОДЕРНУ ТА СІМ'Я ПОСТМОДЕРНУ: ТОЧКИ ПЕРЕТИНУ

Постановка проблеми. Філософська концепція постмодернізму, яку часто пов'язують з ідеєю всеможливості, знаходить своє відображення не лише у мистецтві, а й у всьому розмаїтті явищ, що мають місце у оточуючому нас світі. Сім'я, організований життєвий простір, гендерна політика виступають тісно пов'язаними змінними, які також несуть на собі відбиток постмодерну. На фоні цього проблематика природності, раціональності, стабільності сучасної сім'ї, а також логічності та стандартизації у сучасній розбудові життєвого простору нерідко викликають суспільні дискусії. З'ясування важливості взаємозв'язку між змінами, яких зазнають форми сім'ї та організований життєвий простір, впливу на них гендерної політики стало предметом дослідження в межах даної статті.

З урахуванням не лише професійної сфери людського життя, яка традиційно вважається публічною, а й існуючого сімейного принципу впорядкування суспільства, так званої приватної сфери, були побудовані та продовжують розбудовуватись як великі міста, так і невеличкі поселення. Принаймні так стверджує англійський соціальний філософ Бренда Алмонд (університет Халла), яка вважає, що більшість західних країн будується навколо біологічної концепції сім'ї. Не лише культура, література і мистецтво, але й планування будинків, сіл і міст, на її думку, базуються на уявленні про сімейну групу. Причому характер цього планування відповідає ще й певному типу сім'ї. Те, що ми споглядаємо на сучасному етапі розвитку людства, підтверджує поширене уявлення про сім'ю як групу, що складається з батьків та дітей. Б.Алмонд переконана, що у найкращий спосіб людина проживає життя у біологічному союзі, в якому почуття себе та своєї персональної ідентичності має зв'язок між минулим та майбутнім: «Тоді людина не відчуває себе атомом у світі індивідуальностей, а бачить частиною великого суспільства та ланкою у послідовності поколінь»¹. Якщо з міркуваннями Б. Алмонд щодо єдиноможливості саме такого найкращого

¹ Almond B. A Philosophical View of Families. Interview to Academia Net. [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://www.academia-net.org/alias/Aktuelles/A-Philosophical-View-of-Families/1198017>.

життєвого сценарію, як біологічна сім'я, можна сперечатися, то у цілому факт важливості сімейного досвіду для сучасної людини важко заперечити.

Концепція універсального дизайну, яка, проміж іншим, вважається гендерночутливою та «дружньою до сім'ї», стає дедалі більш актуальною та популярною, що і є підтвердженням слідування принципам гендерної демократії та врахування потреб кожної людини в умовах організованого міського середовища. Причому ця концепція знаходить своїх прихильників не лише серед інституцій, які традиційно опікуються приватною чи соціальною сферою, а й серед так званих публічних. Бо, з огляду на поширеність сімейного досвіду серед сучасного людства, чи не універсальною вважається потреба у сім'ї. Масовість цього явища, яку часто намагаються пояснити вкоріненням тяги до сім'ї у людську природу, вже сама по собі означає потребу бути взятою до уваги, а сім'я постмодерну, як досить гнучкий конструкт, є невід'ємною частиною глобалізованого суспільства та, до того ж, не менш впливовою його частиною, ніж інші.

Втілення гендерночутливої політики щодо сім'ї на рівні міського простору виступає ознакою врахування того, що сім'я постмодерну не сприймається як «знеособлена». Не дивлячись на те, що до визначення сім'ї постмодерну потрапляє будь-яка сім'я яка позиціонує себе сім'єю, до цього феномену варто ставитися як до унікального, та такого, що має власний, хоча й узагальнений образ. Таке ставлення дозволяє вибудувати і простір, і суспільство не лише толерантне, а й комфортне для наявного в сучасних умовах розмаїття форм сім'ї. Характерна для постмодерну відсутність фаворитизму генеральній ідеї у соціальному житті та природі створює можливості для когерентного співіснування широкого кола людей, інституцій, подій та явищ. Еклектичність та строкатість постмодернізму, що критикує «єдино можливе бачення світу» з прагненням домінування, здатні знизити невдоволення та неспокій серед тих, хто не потрапляє до стандартних схем влаштування світу.

Саме за умов постмодерністського способу мислення стає можливим сприйняття ідей імпровізації, неоднозначності, різноманітності, протиріч, саморефлексії. Це надає пріоритету змісту над формою, емоційних та соціальних зобов'язань над генетичними претензіями, а світоглядні позиції постмодернізму при цьому здатні знаходити своє відображення у будь-якій сфері життя, а не лише у міркуваннях щодо «високих матерій».

В епоху глобалізму сім'я потрапила до когорти соціальних інституцій, які отримали у австралійського соціолога А. Гідденса назву «оболонкових інституцій», які здаються зовні такими самими, як були раніше, але

всередині стали абсолютно іншими². Сім'я, яка, наприклад, до середини ХХ століття була надзвичайно поглинута економікою, тепер базується на емоційних комунікаціях та близькості. Гендер та сім'я, на думку російського соціолога, філософа, історика, психолога І. Кона, зазнали в епоху постмодерну революційних змін³, що підтверджує гостроту всіх решти пертурбацій, з якими у той чи інший спосіб стикаються феномени гендеру і сім'ї. Тож, невідповідність нового змісту старій формі, або не врахування змін, що сталися з сім'єю, та гендерних особливостей сучасного суспільства, непристосованість життєвого простору до цих трансформацій, може спричинити суспільне напруження та конфлікти.

Узагальнюючи, можна зауважити наступне. Місто постмодерну, яке може здаватись химерно нестандартним проектом, відповідаючи на виклики свого часу та постмодерністського світогляду, стає комфортним не для абстрактної людини, а для людей з конкретними життєвими ситуаціями. Гендерночутлива політика у розбудові міст, яка передбачає прийняття ідеї людського розмаїття, та у якій простежується зв'язок з сучасними модифікаціями сім'ї, є суттєвішим досягненням у людському вимірі, ніж надсучасні технології, спрямовані на облаштування «наукомісткими» зручностями, доступними лише для користувачів з відповідним рівнем кваліфікації. Постмодернізм через відстоювання ідеї розмаїття, через можливість поєднання з ідеями премодерну та модерну, вчить нас веденню діалогу в умовах розбіжностей, допомагає пов'язувати, з одного боку, минуле, сьогодні і майбутнє, з іншого – різні та, здавалося б, непов'язані сфери людського життя. Це дозволяє вибудовувати світ, у якому всі учасники процесу, маючи свої відмінності, отримують переваги та досягають цілей.

² Giddens A. Globalization. – Reith Lectures. [Електронний ресурс] - Режим доступу до джерела: http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/events/reith_99/week1/week1.htm

³ Кон И. С. Лекция на международной конференции «Российский гендерный порядок: искусство, литература, массовая культура». – Санкт-Петербургский государственный университет, 19 ноября 2010 год. [Електронний ресурс] - Режим доступу до джерела: <http://www.pseudology.org/Kon/Articles/TriOdnom.htm>